

INKLYUZIV TA'LIM VA UNING BUGUNGI KUNDAGI RIVOJLANISHI

Mahamatova Shahzoda Mirzayevna

Xalqaro Kimyo International Universiteti

Maxsus Pedagogika talabasi

shagzodamahammadova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Inklyuziv ta'lim tizimini ta'limga kirib kelish davri hamda hozirgi davrda ularni rivojlanishi qiyinchiliklari va qulayliklar haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, maxsus ehtiyojlar, nogiron bolalar, moslashtirilgan yondashu, ijtimoiy integratsiya, ta'lim sifatini oshirish, resurslar, UNICEF, individual ehtiyojlar.

Annotation: Inclusive education system in this article the period of entry into education and the difficulties and conveniences of their development in the current period are discussed.

Keywords: Right to inclusive education, special needs, disabled children, social integration; improving the quality of education, educational process, UNICEF Education programs, individual needs.

Kirish

Inklyuziya (fransuzcha inclusif - o'z ichiga oladi) degan ma'noni bildiradi. Bu ta'lim turi XX-asrning 80-yillaridan boshlab hozirgi kungacha qo'llanib kelinmoqda. Inklyuziv ta'lim - bu barcha bolalarning, jumladan, nogironligi yoki boshqa maxsus ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlaydigan ta'lim tizimidir.

UNICEFning O'zbekistondagi ustuvor yo'nalishlaridan biri e'tibordan chetda qolgan bolalarni inklyuziv ta'lim bilan qamrab olishdir.

Muammolar: Qishloq joylaridagi maktabgacha yoshdagi bolalar va nogironligi bo'lgan bolalar uchun ta'lim imkoniyatlarida tengsizlik hali ham davom

etmoqda. UNICEF bu masalalarga e'tibor qaratib, ta'lim sifatini oshirishga harakat qilmoqda.

Yangi Yo'riqnomalar: UNICEF va Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi inklyuziv ta'lim bo'yicha yangi yo'riqnomalar va standartlar ishlab chiqmoqda. Bu, inklyuziv maktablarni modellashtirish va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan.

Infratuzilma: UNICEF nogironligi bolgan bolalar uchun qulay infratuzilma yaratishga yordam beradi, shu jumladan Toshkent shahridagi maktablarda tegishli ishlar amalga oshirilmoqda.

Statistika: O'zbekistonda 86 ta ixtisoslashtirilgan maktabda 22 mingdan ortiq, 3000 dan ortiq umumiy maktablarda esa 13 ming nafarga yaqin o'quvchilar inklyuziv ta'lim bilan qamrab olingan. 2025-yilgacha 40% imkoniyati cheklangan bolalar inklyuziv ta'limga jalb etilishi rejalashtirilmoqda.

Tadqiqotchilar: Inklyuziv ta'limni rivojlantirishda BMT va Salamanca deklaratsiyasi (1994) muhim rol o'ynadi, shuningdek, L.S. Vygotskiy va J. Piaget kabi olimlarning g'oyalari ham bu jarayonda ahamiyatlidir.

Inklyuziv ta'lim haqida bir qancha yangiliklar mavjud. O'zbekiston va boshqa davlatlarda inklyuziv ta'limni rivojlantirish uchun yangi dasturlar va loyiha tashabbuslari ko'paymoqda.

Yangi qonunlar: Ko'plab mamlakatlarda inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlaydigan qonunlar qabul qilinmoqda, bu esa har bir bolaga teng imkoniyatlar yaratishga qaratilgan.

Ta'lim dasturlari: Maktablarda inklyuziv ta'limga oid dasturlar va metodologiyalar ishlab chiqilmoqda, bu o'qituvchilarning malakasini oshirishga qaratilgan.

Texnologik yechimlar: O'quv jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish, masalan, raqamli platformalar va yordamchi qurilmalar inklyuziv ta'limni yanada samarali qilishda yordam bermoqda.

Ommaviy axborot: Inklyuziv ta'limning ahamiyati va zarurligi haqida ommaviy axborot vositalarida kengroq ma'lumot berilmoqda. Bu yangiliklar

inklyuziv ta'limni rivojlantirish va har bir bolaning ta'lim olish huquqini ta'minlashga qaratilgan. Bugungi kunda inklyuziv ta'limning bir necha qulayliklari ham mavjud:

Teng imkoniyatlar: Har bir bola, shu jumladan, nogironligi bo'lganlar ham, ta'lim olishda teng sharoitlarga ega bo'ladi.

Ijtimoiy integratsiya: O'quvchilar birgalikda o'qish orqali bir-birini tushunishga va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Shaxsiy rivojlanish: Har bir o'quvchining individual ehtiyojlari inobatga olinadi, bu esa shaxsiy rivojlanishga ijobiy ta'sir qiladi.

O'qituvchilar malakasi: Inklyuziv ta'lim doirasida o'qituvchilar o'z malakalarini oshirish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Innovatsion yondashuvlar: O'quv jarayonida turli metodlar va texnologiyalar qo'llanilishi, ta'limni yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Qo'llab-quatlash tizimi: Ta'lim jarayonida psixologlar, ijtimoiy ishchilar va boshqa mutaxassislar bilan hamkorlik o'quvchilargayashiroq yordam berish imkonini beradi. Bu qulayliklar inklyuziv ta'limni yanada samarali va foydali qiladi.

REFERENCES:

1. SHARIPOV SHAVKAT SAFAROVICH, DAVLATOV KARIM, NASRIDDINOVA GULCHEHRA SALOHUDDINOVNA. KASBGA YO'NALTIRISHNING ILMIY - PEDAGOGIK ASOSLARI O'QUV QO'LLANMA.
2. SALIMOVA MARJONA SALOMOVNA. IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALAR UCHUN TA'LIM RIVOJLANISHINING TARIXIY JIHATLARI. EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH NASHRIYOTI.